

26.3.2003

1(5)

TYÖTAPATURMA- JA AMMATTITAUTILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS

Tapaturmavakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muutokset tulivat voimaan 1.1.2003. Samana päivänä tuli voimaan myös uusi laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta. Muutoksia koskeva hallituksen esitys (HE 245/2002) on lähetetty jäsenlaitoksille tiedoksi TVL:n kiertokirjeellä 18/2002 ja lakitekstit kiertokirjeellä 2/2003.

Tähän kiertokirjeeseen on koottu pääkohdiltaan voimaantulleet muutokset. Osasta muutoksista annetaan erikseen tapaturma-asiain korvauslautakunnan kiertokirjeet.

Uusia säännöksiä sovelletaan 1.1.2003 tai sen jälkeen sattuneisiin tapaturmiin tai ilmenneisiin ammattitauteihin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, joista on myös maininta jäljempänä.

1. Tapaturmavakuutuslain muutokset (1314/2002)

Tapaturmavakuutuslain 3 §:n 2 momentti **opiskelutapaturmista** on kumottu ja on säädetty uusi laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta (1318/2002). Sen sisällöstä annetaan erillinen kiertokirje.

Asetus eräistä työtapaturmina korvattavista vammoista on kumottu ja siinä olleet säännökset on siirretty tapaturmavakuutuslain 4 §:n 2 momenttiin. Asetuksen luettelosta on vanhentuneena säännöksenä jätetty pois ritisevä jännetupentulehdus, koska jännetupentulehdus korvataan aina ammattitautilain perusteella. Muutoin vain luettelon sanamuotoa on tarkistettu. Korvauskäytäntö säännöksen osalta säilyy ennallaan.

Lyhyen ajan ansionmenetystä koskevaa tapaturmavakuutuslain säännöstä (16 a §:n 5 momentti) on muutettu siten, että jos työntekijä tapaturman sattuessa toimii myös **maatalousyrittäjänä tai muuna yrittäjänä**, päiväraha yrittäjätöiminnan osalta määrittyy yrittäjätöön tapaturmavakuutuksen vuosityöansiota. Säännös koskee niitä yrittäjiä ja osakkaita, jotka eivät kuulu tämän yrittäjätöön osalta pakolliseen tapaturmavakuutukseen. Korvauksen maksamisen edellytyksenä yrittäjätöiminnan osalta on siis se, että yrittäjätöiminta on maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain mukaan pakollisesti tai vapaaehtoisesti vakuutettu tai TapVakL 57 § 1 momentin mukaisesti vapaaehtoisesti tapaturmavakuutettu. Jos yrittäjänä toimiminen työsuhtedetyön ohella ilmenee asiakirjoista, on korvauskäsittelyssä selvítettävä, onko toiminta tapaturmavakuutettu ja minkä suuruinen on vakuutuksen sovittu vuosityöansio tapaturman sattuessa.

Maataloustöön osalta tapaturmavakuutusta koskevat tiedot saa Melasta. Muun yrittäjätöön osalta vakuutusta on pääsääntöisesti kysyttävä vahingoittuneelta itseltään, ellei vakuutus ole samassa yhtiössä kuin käsittelyssä oleva työtapaturma. Vakuutusta voi tiedustella myös suoraan eri vakuutuslaitoksilta. (Tämän kiertokirjeen laadinnan yh-

teydessä on ajantasaistettu luettelo yhteyshenkilöistä ammattitautiselvittelyssä ja samat henkilöt toimivat myös tässä asiassa yhteyshenkilöinä. Luettelo on liitteenä). Jos vakuutuslaitoksista ei vakuutusta löydy, mutta asiakirjoista ilmenee, että tällainen mahdollisesti on, asia on vielä tarkistettava vahingoittuneelta.

Esimerkki 1.

Leipuri Ville työskentelee leipomossa työsuhteessa ja loukkaantuu matkalla töihin leipomoon saaden rannemurtuman. Tapaturmailmoituksesta ilmenee, että Ville on myös yrittäjä.

Lyhyen ajan ansionmenetyskorvaus määräytyy sekä työsuhtedtyön että yrittäjätyön osalta erikseen. Yrittäjätyön osalta on erikseen selvitettävä, onko Ville vakuuttanut itsensä yrittäjätyön osalta 57 §:n 1 momentin mukaisella työajan vakuutuksella ja mikä on tämän vakuutuksen vuosityöansio. Jos vakuutusta ei ole otettu, päivärahaa ei makseta yrittäjätyön osalta. Jos vakuutus on otettu, päiväraha yrittäjätyön osalta 28 päivän ajalta on kyseisen vakuutuksen vuosityöansion 1/360 osa.

Samoin **yrittäjätyön ansiot** otetaan **vuosityöansioon** mukaan vain, jos yrittäjätyö on tapaturmavakuutettu vapaaehtoisella vakuutuksella tai maatalousyrittäjätyö vakuutettu mata:n pakollisella tai vapaaehtoisella vakuutuksella (uusi 28 §:n 5 momentti). Vuosityöansioon lisätään tällöin yrittäjätyön tapaturmavakuutuksen sovittu vuosityöansio.

Esimerkki 2.

Leipuri Villen työkyvyttömyys jatkuu 28 päivän jälkeenkin ja hänelle määritellään vuosityöansio. Leipomotyön ansiot ovat vuositason 15 340 euroa. Vakuutuslaitoksille tehdystä kyselystä selviää, että Villellä on tapaturmavakuutus yrittäjätyön varalta ja vuosityöansio vakuutuksessa on 12 000 euroa. Tämä lisätään leipomotyöstä saatuihin ansioihin ja Villen vuosityöansioksi saadaan 27 340 euroa.

Edellä mainituissa pykälissä ei enää ole säännöksiä niiden **yrittäjien ja osakkaiden osalta**, jotka kuuluvat pakolliseen tapaturmavakuutukseen. Heille maksetaan lyhyen ajan ansionmenetyskorvaus noudattaen samoja säännöksiä kuin aiemminkin. Esim. kun avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön yhtiömies kuuluu pakolliseen tapaturmavakuutukseen ja hänellä on YEL, neljän viikon päiväraha määräytyy yrittäjätoiminnan osalta YEL-työtulon perusteella (kts. TVL:n kiertokirje 24/92). Samoin vuosityöansiossa tällaisen yrittäjän osalta ansiona käytetään YEL-työtulua (TVL:n kiertokirje 23/92). Lain säännöksiä tältä osin ei enää ole, mutta kun em. pykälien muutoksella ei ollut tarkoitus muuttaa tältä osin käytäntöä, noudatetaan korvauskäytännössä aiempaa käytäntöä. Sellaiset yrittäjät, jotka kuuluvat pakolliseen tapaturmavakuutukseen, mutta eivät ole YEL -vakuuttamisvelvollisia, yrittäjätoiminnan ansiot arvioidaan verottajalta ja työnantajalta ym. saatujen ansiotietojen perusteella.

Opiskelijan, koululaisen ja nuoren henkilön vuosityöansiota koskevaa tapaturmavakuutuslain säännöstä (28 §:n 3 ja 4 momentti) on muutettu ja lakiin on lisätty opiskelijan työkyvyn alenemaa koskevat uudet säännökset (17 §:n 4 momentti ja 18 §:n 5 momentti). Näiden pykälien sisällöstä annetaan erillinen kiertokirje.

Haittarahan suuruutta koskevaa tapaturmavakuutuslain 18 a §:ää on muutettu siten, että haittaluokissa 1 – 10 perussumman prosenttimäärää vähimmäisvuosityöansiosta on korotettu. Haittarahan perussumma on nyt 1,15 – 10,15 %.

Tapaturmavakuutuslain 20 §:ssä säädetään nyt ainoastaan **haittalisästä**. Lakiin on lisätty uusi 20 a §, jossa säädetään **vaatelisästä ja opaskoiran** ylläpidosta aiheutuvien

kustannuksien korvaamisesta. Näiden pykälien soveltamisesta on annettu erillinen kiertokirje (4/2003).

Kodinhoidon lisäkustannuksien korvaamista koskevat säännökset on siirretty tapaturmavakuutuslain 20 §:n 3 momentista uuteen 20 b §:ään. Säännöksen sanamuoto on entinen, joten myös korvauskäytäntö tältä osin säilyy ennallaan (kts. Tapaturma-asiain korvauslautakunnan kiertokirje 1/1999).

Vuosityöansion pyöristämistä koskeva säännös on siirretty tapaturmavakuutuslain 28 a §:n 2 momenttiin. Säännöksen sisältö on entinen eli pyöristys tehdään lähimpään 10 euroon.

Tapaturmavakuutuslain 57 §:n 2 momenttia on muutettu siten, että vakuutusta ei voida myöntää uuden 4 §:n 2 momentin 7 kohdassa tarkoitetun kipeytymisen eikä 4 a §:ssä tarkoitetun pahoinpitelyn varalle. Tätä rajoitusta kuitenkin sovelletaan lain voimaantulosäännöksen mukaan vasta siitä vakuutuskaudesta lukien, joka alkaa tammi-kuun 1 päivänä 2004 tai sen jälkeen.

2. Ammattitautilain muutokset (1315/2002)

Ammattitautilain 3 a §:ää on muutettu siten, että **työttömyyseläke** rinnastetaan pykälässä mainittuun TEL:n 8 §:n 4 momentin mukaisiin peruseläkkeisiin. Näin ollen **vuosityöansio** määrätään työttömyyseläkkeen alkamista edeltävän työ- ja ansiohistorian mukaan samoin vakiintunein periaattein kuin peruseläkkeiden kohdalla. Tätä säännöstä sovelletaan myös sellaisiin ammattitauteihin, jotka ovat ilmenneet ennen 1.1.2003, mutta joihin perustuvaa korvausta ei ole vielä lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Esimerkki 3.

Kaivostyöntekijä Kallen asbestin aiheuttama keuhkosityöpä on ollut vakuutuslaitoksessa käsittelyssä heinäkuusta 2002 alkaen. Joulukuussa 2002 vakuutuslaitos on antanut päätöksen, jossa todetaan, että 1.3.2002 ilmennyt keuhkosityöpä on korvattava ja samalla on maksettu tutkimus- ja sairaanhoitokuluja. Päivärahan osalta päätöksessä on todettu, että siitä annetaan erillinen päätös, kun vuosityöansion määrittelemiseksi pyydetty tiedot on saatu.

Tiedot saadaan ja päätös päivärahasta annetaan vuoden 2003 puolella. Tällöin vuosityöansion määrittelyssä sovelletaan yllä mainittua muutettua 3 a §:ä.

Toisin sanoen ennen 1.1.2003 ilmenneisiin ammattitauteihin voidaan soveltaa uutta pykälää, jos ensimmäistä vuosityöansioon perustuvaa korvauspäätöstä ei ole annettu.

Ammattitautilakiin on lisätty **uusi 4 a §**, jonka 1 momentissa säädetään aiemmin ammattitautiasetuksen 4 §:ssä säädetyistä **jännetupentulehduksen ja olkaluun si-vunastan tulehduksen korvaamisesta**. Sanamuotoa on muutettu siten, että kuormitustekijät (tavan takaa toistuvuus, yksipuolisuus, outous) ovat toisilleen rinnasteiset. Hallituksen esityksen mukaan tässä muodossa kirjoitettuna säännöksen katsotaan vastaavan vakiintunutta korvauskäytäntöä.

Uuden 4 a §:n 2 momentissa säädetään **rannekanavaoireyhtymän** korvaamisesta fyysikaalisen tekijän aiheuttamana ammattitautina. Edellytyksenä korvaamiselle on, että työ ennen oireiden ilmaantumista on sisältänyt pitkäaikaisesti ranteen keskiasennosta poikkeavia, rannetta kuormittavia liikkeitä.

Korvattavuuden edellytyksenä on, että sekä sairaus että sen aiheuttajaksi määritelty syytekijä yksiselitteisesti tunnistetaan. Rannekanavaoireyhtymällä tarkoitetaan hallituksen esityksen mukaan tilaa, jossa ranteen kämmenpuolella olevassa luiden ja jännekalvojen muodostamassa kanavassa kulkevien sormien yhdeksän koukistajajänteen ja keskihermon käsittävä rakenne puristuu siten, että siitä aiheutuu - pääasiassa keskihermon puristukseen liittyen pistelyä, puutumista ja kipua ranteessa ja käden alueella, erityisesti peukalossa sekä etu-, keski- ja nimettömässä sormessa. Tilan pitkittyessä oireisiin saattaa liittyä myös käsien kömpelyyttä, turvotuksen tunnetta ranteessa ja peukalon tyven lihasten surkastumista. Kliinisessä tutkimuksessa ranteen ääritäivutusasento tuo esiin oireet. Keskihermon alueen koputtelu aiheuttaa tikkuilun tunteen keskihermon hermottamalla alueella kämmenessä. Vaikeissa tapauksissa voidaan havaita tällä alueella myös lihasten surkastumista.

Kliinisessä tutkimuksessa todetun tyypillisen taudinkuvan lisäksi korvaaminen edellyttää hermopinteen objektiivista osoittamista hermojen johtumisnopeustutkimuksella (ENMG) tai leikkauksessa todetulla hermon puristukseen viittaavalla tiimalasimaisella löydöksellä.

Oireilla tulee olla myös syy-yhteys työn kuormittavuustekijöihin. Arvioitaessa rannekanavaoireyhtymän yhteyttä työn kuormitustekijöihin, tulee hallituksen esityksen mukaan ottaa huomioon normaalit lääketieteelliset erotusdiagnostiikkaan kuuluvat seikat työstä riippumattomien syytekijöiden suhteen. Työn ominaispiirteet olisi arvioitava yksilöllisesti työn kuormitusfysiologiset näkökohdat huomioon ottaen.

Tällöin olisi hallituksen esityksen mukaan kiinnitettävä erityisesti huomiota ranteen keskiasennosta poikkeaviin työasentoihin ja työn kuormittavuuteen rannekanavan alueen kannalta. Koska rakenteellisilla seikoilla tiedetään olevan huomattava merkitys rannekanavaoireyhtymän synnyssä, voidaan kuormittavan työn aloittamisen jälkeen nopeasti esille tulevia oireita pitää todennäköisesti vain työssä esille tulleina, mutta ei siitä aiheutuvina oireina. Tästä johtuen korvaaminen edellyttäisi, että työkuormitus on kestänyt ajallisesti niin kauan, että kyseessä ei voida katsoa olevan tähän työhön tottumattoman työntekijän oireilusta. Jos oireet ilmaantuvat nopeasti työn aloittamisen jälkeen, voidaan esille tulevia oireita pitää muuna kuin työstä aiheutuvina oireina.

Koska kyseessä on uusi ammattitauti, tulisi soveltamiskäytännön selkiyttämiseksi alkuvaiheessa pyytää lääketieteellisestä korvattavuudesta lausunto tapaturma-asiaain korvauslautakunnalta (kts. tapaturma-asiaain korvauslautakunnan kiertokirje 6/2002).

3. Muutokset lakiin tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta (1316/2002)

Kuntoutusta koskevaan lakiin on lisätty 8 §:ään uusi 4 momentti. Sen mukaan työnantajalla, joka on maksanut kuntoutujalle palkkaa kuntoutuksena korvatus **oppisopimuskoulutuksen ajalta**, on oikeus saada vastaavalta ajalta vahingoittuneelle suoritettava päiväraha, tapaturmaeläke tai elinkorko palkan määrään saakka.

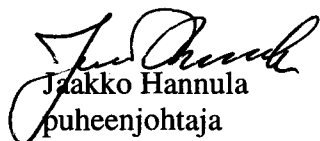
Lakiin on lisätty myös uusi 8 a §, jossa säädetään tapaturmavakuutusyhtiön velvollisuudesta ottaa **vahingoittuneelle tapaturmavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukainen vakuutus kuntoutuksen ajaksi**. Vakuutus on otettava silloin, kun vahingoittuneelle korvataan työ- ja ansiokykyyn liittyvänä kuntoutuksena työ- tai koulutuskokeilu, työhön valmennus tai työharjoittelu. Vakuutuksessa käytetään vuosityöansiona kuntoutusselvittelyn tarpeen aiheuttaneen tapaturman tai ammattitaudin vuosityöan-

siota, johon tehdään indeksikorotus vakuutusta otettaessa. Säännöksellä on kirjattu nykyinen käytäntö lakiin.

4. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muutokset (1317/2002)

Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 11 §:n 3 momenttiin on tehty muutokset , jotka johtuvat tapaturmavakuutuslain opiskelijoiden ja nuorten henkilöiden vuosi-työansiota koskevista uudistuksista. Pykälässä viitataan tapaturmavakuutuslain 28 §:n uusiin 3 ja 4 momenttiin.

TAPATURMA-ASIAIN KORVAUSLAUTAKUNTA

Jukka Hannula
puheenjohtaja

LIITE Luettelo yhteyshenkilöistä

AMMATTITAUTI- JA YRITTÄJÄVAKUUTUSSELVITYSTEN YHTEYSHENKILÖT

A-VAKUUTUS OY

Pirkko Entelä (vakuutusasiat)
pirkko.entela@a-vakuutus.fi

Kaija Lahtinen (korvausasiat)
kaija.lahtinen@a-vakuutus.fi
puh. 010 504 5329

IF VAHINKOVAKUUTUSYHTIÖ

TURKU

Tarja Heininen
tarja.heininen@ifvakuutus.fi
puh. 010 514 1569

Pirjo Åberg
pirjo.berg@ifvakuutus.fi
puh. 010 514 1572

HELSINKI

Anne Haikala
Heidi Koivisto
Sirpa Manninen
Marina Uhlenius
Teollisuusvakuutus.Tapaturmavakuutus@ifvakuutus.fi
Ryhmäpuh. 010 514 5902

KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ FENNIA

Pirjo Gulin
pirjo.gulin@fennia.fi
puh. 010 503 6601

KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ TAPIOLA

Helena Honkala (vakuutusasiat)
helena.honkala@tapiola.fi
puh. (09) 453 2481

Esa Karjalainen (korvausasiat)
esa.karjalainen@tapiola.fi
puh. (09) 453 3445

Pentti Töyrylä (korvausasiat)
pentti.toyryla@tapiola.fi
puh. (09) 453 2493

**KESKINÄINEN VAKUUTUSYHTIÖ
TURVA**

Heidi Kivimäki
heidi.kivimaki@turva.fi
puh. (03) 2313 277

**LÄHIVAKUUTUS
KESKINÄINEN YHTIÖ**

Susanna Juurinen
susanna.juurinen@lahivakuutus.fi
puh. 020 522 2613

**MAATALOUSYRITTÄJIEN
ELÄKELAITOS**

Anneli Grönqvist (erit. sukunimen alkukirjaimet A - Ma)
anneli.gronqvist@mela.fi
puh. (09) 4351 455

Tuula Kuusi (erit. sukunimen alkukirjaimet M – Ö)
tuula.kuusi@mela.fi
puh. (09) 4351 234

**POHJANTÄHTI KESKINÄINEN
VAKUUTUSYHTIÖ**

Tiina Seppänen
tiina.seppanen@pohjantahti.fi
puh. (03) 6267 279

Paula Larma
paula.larma@pohjantahti.fi
puh. (03) 6267 305

**REDARNAS ÖMSESIDIGA
FÖRSÄKRINGSBOLAG**

Maj-Britt Sundberg
maj-britt.sundberg@alandiabolagen.com
puh. 018 29635

**TAPATURMAVAKUUTUS-
LAITOSTEN LIITTO**

Heikki Kivinen (korvausasiat)
heikki.kivinen@vakes.fi
puh. (09) 680 40 487

**VAHINKOVAKUUTUSOSAKE-
YHTIÖ POHJOLA**

Ulla Karlsson
ulla.karlsson@pohjola.fi
puh. 010 559 2797

**VALION KESKINÄINEN
VAKUUTUSYHTIÖ**

Aini Leponiemi
aini.leponiemi@valio.fi
puh. 010 381 2822

VALTIOKONTTORI

Sirkka Strömsten
sirkka.stromsten@valtiokonttori.fi
puh. (09) 772 5728

**VERITAS KESKINÄINEN
VAHINKOVAKUUTUSYHTIÖ**

Niklas Hästbacka
niklas.hastbacka@svenskfinland.fi
puh. (09) 6935 283

**ÅLANDS ÖMSESIDIGA
FÖRSÄKRINGSBOLAG**

Kirsti Mattsson (vakuutusasiat)
kirsti.mattsson@alands-omsesidiga.fi
puh. 018 27657